

|                                |   |
|--------------------------------|---|
| <b>Adroddiad i'r</b>           | <b>Pwyllgor Craffu Perfformiad</b>  |
| <b>Dyddiad y cyfarfod</b>      | <b>25 Ionawr 2024</b>   |
| <b>Aelod/Swyddog Arweiniol</b> | <b>Cynghorydd Emrys Wynne, Aelod Arweiniol y Gymraeg, Diwylliant a Threftadaeth / Liz Grieve, Pennaeth Tai a Chymunedau</b> |
| <b>Pennaeth Gwasanaeth</b>     | <b>Liz Grieve, Pennaeth Tai a Chymunedau</b>  |
| <b>Awdur yr adroddiad</b>      | <b>Deborah Owen, Prif Lyfrgellydd</b>   |
| <b>Teitl</b>                   | <b>Safonau a Pherfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd</b>  |

## **1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

1.1. Mae'r adroddiad yn rhoi gwybodaeth am berfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd yn erbyn y safonau cenedlaethol.

## **2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

2.1. Rhoi gwybodaeth ynghylch perfformiad y Cyngor yn erbyn 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru 2017-20 (wedi'i ymestyn i 21-23) a'r cynnydd a wnaed i ddatblygu llyfrgelloedd fel manau lles a chadernid unigol a chymunedol.

2.2. Dylid nod fod yr adroddiad hwn yn ymwneud â Gwasanaeth Llyfrgelloedd Sir Ddinbych ym mlwyddyn ariannol 2022-23. Ni ddisgwylir y bydd effaith y newidiadau arfaethedig ar berfformiad y gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siop Un Alwad yn glir tan fis Ebrill 2024 ar y cynharaf.

2.3. Disgwylir y bydd Safonau Cenedlaethol Newydd yn cael eu sefydlu gyda chyhoeddiad 7fed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru, sydd â dyddiad gweithredu arfaethedig o1 Ebrill 2025

### **3. Beth yw'r Argymhellion?**

3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried ac yn gwneud sylwadau ar berfformiad yn erbyn 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru ac ystyried gwneud cais am adroddiad ar gynnydd ym mis Ionawr 2025.

### **4. Manylion yr adroddiad**

#### **4.1. Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru**

4.2. O dan Ddeddf Llyfrgelloedd Cyhoeddus ac Amgueddfeydd 1964 mae ar yr holl awdurdodau llyfrgelloedd yng Nghymru ddyletswydd statudol i ddarparu gwasanaeth 'cynhwysfawr ac effeithlon' i'w preswylwyr. Mae Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru yn galluogi Adran Diwylliant a Chwaraeon Llywodraeth Cymru (ADChLIC) i fesur ac asesu sut y mae awdurdodau'n cyflawni eu dyletswyddau statudol.

4.3. Mae'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol i'r ADChLIC ar ei berfformiad yn y flwyddyn ariannol flaenorol, gydag ADChLIC yn cyflwyno Adroddiad Asesu Blynyddol mewn ymateb. Mae'r Adroddiad Asesu Blynyddol diweddaraf yn ymwneud â'r cyfnod 2022-23 a pherfformiad yn erbyn 6ed Fframwaith 2017-20 (wedi'i ymestyn hyd 2023) yn ei gyfanrwydd, ac yn cynnwys 12 Hawl Craidd a 10 Dangosydd Ansawdd â thargedau penodol. Mae'r adroddiad llawn ynghlwm fel Atodiad A.

4.4. Mae Sir Ddinbych yn parhau i fodloni pob un o'r 12 Hawl Craidd. O'r 10 dangosydd ansawdd (DA) sydd â thargedau, mae Conwy yn cyflawni 8 yn llawn a 2 yn rhannol. Gw. tudalen 2 o'r Adroddiad Asesu Blynyddol yn Atodiad A.

4.5. DA 3: Cefnogi datblygiad unigol. Wedi'i fodloni'n llwyr

4.6. DA 4: Cefnogi iechyd a lles. Wedi'i fodloni'n llwyr

Daeth y Pwyntiau Siarad yn ôl i bob llyfrgell yn 2022-23 gan roi cyfle i bobl gael sgwrs wyneb yn wyneb ynglŷn â chynnal ffordd o fyw annibynnol a chael mynediad at gymorth a gweithgareddau lleol. Mae hon yn ymdriniaeth rhagnodi cymdeithasol

a ddarperir mewn partneriaeth rhwng Gofal Cymdeithasol i Oedolion, y trydydd sector a'r llyfrgelloedd. Mae'r llyfrgelloedd yn rhan annatod o strategaethau a chynlluniau gweithredu Oed-gyfeillgar a Deall Dementia yr Awdurdod. Dangosodd arolwg diweddar o rieni Dechrau Da yr effeithiau da arwyddocaol y mae mynychu amser rhigwm yn y llyfrgelloedd yn ei gael ar iechyd meddwl rhieni, yn cynnwys helpu i ddod dros iselder ôl-enedigol.

4.7. DA 6: Mae pob man gwasanaeth sefydlog yn cynnig digwyddiadau / gweithgareddau ar gyfer defnyddwyr â gofynion arbennig. Wedi'i fodloni'n llwyr

Cafwyd ffigwr presenoldeb o dros 22,133 mewn digwyddiadau a gweithgareddau mewn llyfrgelloedd. Mae hyn yn cynnwys grwpiau darllen, gweithgareddau i blant, digwyddiadau cyfarfod awduron ac amrywiaeth o grwpiau ymgysylltiad cymdeithasol i leihau ynysigrwydd ac unigrwydd. Roedd 55% o'r ffigwr yn bresenoldeb yn sesiynau Amser Rhigwm Dechrau Da

4.8. DA 7: Lleoliad pwyntiau gwasanaeth. Wedi'i fodloni'n llwyr

4.9. DA 8: Deunydd darllen cyfredol a phriodol. Wedi'i fodloni'n llwyr

Caffaelwyd 23,973 o eitemau yn 2022-23. Mae hyn yn cynnwys y teitlau unigol a oedd ar gael drwy danysgrifiadau i ddau safle lawrlwytho digidol, Press Reader (papur newydd) ac Overdrive (cylchgrawn) - cyfanswm o 11.315 o deitlau. Cyfanswm y llyfrau 'go iawn' a'r llyfrau sain oedd 11,791. Roedd yr adroddiad yn nodi bod Sir Ddinbych yn dangos ymrwymiad cryf i ddarpariaeth plant, gyda 25% o'r adnoddau'n cael eu gwario ddeunyddiau i blant.

4.10. DA 8: Adnoddau Cymraeg. Wedi'i fodloni'n llwyr

Roedd 71% o'r deunyddiau Cymraeg a fenthycwyd yn llyfrau plant - gyda dim ond 2 siop lyfrau yn y sir, y llyfrgell leol yw'r brif ffynhonnell o lyfrau Cymraeg i blant. Mae'r ffigwr hwn hefyd yn adlewyrchu'r cyfranogiad uchel yn Her Ddarllen yr Haf bob blwyddyn. Mae Sir Ddinbych ymysg y chwarterl uchaf o awdurdodau llyfrgell o ran cyfran y gyllideb ddeunyddiau a neilltuir i adnoddau iaith Gymraeg ac yn uwch na'r canolrif o ran deunyddiau Cymraeg a fenthycir fesul pen o'r boblogaeth sy'n siarad Cymraeg.

4.10.1. DA 8: Mynediad Ar-lein. Wedi'i fodloni'n llwyr

Mae lefel y defnydd o TGCh cyhoeddus yn llawer is nag yr oedd cyn y pandemig, sy'n adlewyrchu'r tueddiad cyffredinol i bobl feddu ar eu dyfeisiadau eu hunain. Ar ôl Covid cyflwynwyd gliniaduron digidol unigol wedi'u cysylltu â'r rhwydwaith ym mhob llyfrgell i gwsmeriaid eu defnyddio ar gyfer cyfarfodydd ac ymgynghoriadau preifat ar-lein. Mae'r cyfleuster argraffu newydd wedi'i gysylltu â'r cwmwl yn golygu y gall defnyddwyr argraffu eu gwybodaeth drwy'r ciosg hunan-wasanaeth neu gyda chymorth aelod o staff heb orfod defnyddio'r cyfrifiaduron cyhoeddus. Bydd hyn hefyd wedi cyfrannu at y ffigwr defnyddio is.

#### 4.10.2. DA 12: Cyflenwi eitemau y gwnaed cais amdanynt. Wedi'i gyflawni'n rhannol

Cafodd darpariaeth ein system fewnol i gyflenwi eitemau y gwnaed cais amdanynt ei gwtogi o 5 i 3 diwrnod yn 2021 oherwydd pwysau cyllidol, ac mae hyn - wedi'i gyfuno â'r ffaith nad yw pob llyfrgell ar agor bob dydd, yn golygu ei bod yn cymryd ychydig yn hirach i ddarparu eitemau o'r fath.

#### 4.10.3. DA 13: Lefelau staffio a chymwysterau. Wedi'i fodloni'n rhannol

Ni fu unrhyw newid yn y lefelau staffio cyffredinol ond nid yw Sir Ddinbych yn cyrraedd y targedau ar gyfer lefelau staffio cyffredinol na staff cymwys fesul pen o'r boblogaeth. Fodd bynnag mae'n werth nodi fod y rhan fwyaf o lyfrgelloedd yn y gwasanaeth yn siopau un alwad, a bod y rhan fwyaf o staff rheng flaen, goruchwyliol a rheolaethol yn treulio tua 50% o'u hamser ar eu rolau Gwasanaeth Cwsmeriaid felly dim ond 50% o'r lefel staffio sy'n cael ei adrodd fel darpariaeth llyfrgell.

#### 4.11. DA 16: Oriau Agor Fesul Pen Wedi'i fodloni'n llwyr

Mae oriau agor erbyn hyn yn ôl i lefelau cyn Covid, ac eithrio gostyngiad o hanner diwrnod yr un yn llyfrgelloedd Rhuthun a Dinbych.

#### 4.12. Roedd yn angenrheidiol hefyd i awdurdodau gyflwyno adroddiad naratif yn cynnwys yr effaith y mae'r llyfrgell wedi'i gael ar unigolyn, sylwadau ar gyfraniad y gwasanaeth tuag at flaenoriaethau a nodau strategol ehangach Llywodraeth Cymru, ac i fyfyrion ynghylch cyfeiriad a chynlluniau'r gwasanaeth llyfrgelloedd yn y dyfodol. Gweler yr adroddiad naratif ar gyfer Sir Ddinbych sydd ynghlwm fel Atodiad 1.

## **5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?**

5.1. Mae ar yr Awdurdod gyfrifoldeb statudol dros y Gwasanaeth Llyfrgelloedd ac mae ei wasanaethau'n cyfrannu at nifer o amcanion a themâu corfforaethol, yn cynnwys Sir Ddinbych iachach, hapusach a gofalgar; Sir Ddinbych sy'n dysgu ac yn tyfu; Sir Ddinbych sydd wedi'i chysylltu'n well; Sir Ddinbych decach, diogel a mwy cyfartal; Sir Ddinbych â diwylliant bywiog a lle mae'r Gymraeg yn ffynnu; cyngor sy'n cael ei gynnal yn dda ac sy'n uchel ei berfformiad.

## **6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

6.1. Nid oes unrhyw gostau'n gysylltiedig â chynhyrchu'r adroddiad hwn.

## **7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?**

7.1. Ni chynhaliwyd Asesiad o Effaith ar Les gan mai adroddiad er gwybodaeth yn unig yw hwn. Fodd bynnag mae'r 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgell yn dangos y cyfraniad amlwg sydd gan lyfrgelloedd i'w wneud tuag at wireddu saith nod llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

## **8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?**

8.1 Ym mis Mawrth 2023 ystyriodd y Pwyllgor Craffu Perfformiad asesiad Llywodraeth Cymru o berfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd ar gyfer 2021-22. Ni fu unrhyw ymgynghoriadau pellach ynghylch yr adroddiad penodol hwn.

## **9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**

9.1. Adroddiad ar berfformiad hanesyddol yw hwn ac nid oes iddo unrhyw oblygiadau ariannol uniongyrchol.

## **10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**

10.1. Gan mai adroddiad ar berfformiad hanesyddol yw hwn, nid oes unrhyw risgiau'n gysylltiedig ag o.

## **11. Pŵer i wneud y penderfyniad**

11.1. Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000

11.2. Mae Adran 7.4.2(b) o Gyfansoddiad y Cyngor yn pennu y gall y Pwyllgor Craffu “adolygu a chraffu ar berfformiad y Cyngor mewn perthynas â'i bolisiâu, ei amcanion, ei dargedau perfformiad a/neu feysydd gwasanaeth penodol”.